

คัดคนางค์ ศรีพัฒนพิพัฒน์, วัชรภรณ์ คำไทย, สิริพร มนยฤทธิ์, สุธิดา แก้วหา, กันต์ฤทัย จรธรรมรัตน์, อภัสสรา ดีกดี, บวรพรรณ ดิเรกโกล
ทีมประเมินความเสี่ยงกองป้องกันการบาดเจ็บ

ทีมตระหนักรู้สถานการณ์ (Situation Awareness Team: SAT) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

✉ outbreak@health.moph.go.th

สถานการณ์การเกิดโรคและภัยสุขภาพที่สำคัญประจำสัปดาห์ที่ 47 ระหว่างวันที่ 22-28 พฤศจิกายน 2563 ทีมตระหนักรู้
สถานการณ์ กรมควบคุมโรค ได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. อาหารเป็นพิษอาหารเป็นพิษเป็นกลุ่มก้อน จังหวัด ฉะเชิงเทราและระยอง

จังหวัดฉะเชิงเทรา พบผู้ป่วยสงสัยอาหารเป็นพิษเป็นกลุ่ม
ก้อนในโรงเรียน เป็นนักเรียนโรงเรียนเดียวกัน พื้นที่หมู่ 3 ตำบล
บางสมัคร อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 94 ราย
อัตราป่วย ร้อยละ 9.4 ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเอกชน
แห่งหนึ่งระหว่างวันที่ 11 พฤศจิกายน 2563 เวลา 12.00 น. ถึง
วันที่ 12 พฤศจิกายน 2563 เวลา 08.30 น. เป็นผู้ป่วยในจำนวน 2
ราย อาการที่พบ คือ คลื่นไส้อาเจียน (ร้อยละ 50.3) ปวดท้อง
(43.7) อุจจาระร่วงเป็นน้ำ (4.6) และไข้ (1.3) วันที่ 13 พฤศจิกายน
2563 ทีมสอบสวนควบคุมโรค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา
ร่วมกับทีมอำเภอบางปะกง ดำเนินการสอบสวนควบคุมโรคใน
โรงเรียน โดยเบื้องต้นพบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่รับประทานอาหาร
กลางวันในโรงเรียน และตอนเย็นรับประทานอาหารที่ร้านค้า
บริเวณหน้าโรงเรียน พบผู้ป่วยเกือบทุกชั้นเรียน จำแนกตามชั้น
เรียนมากที่สุดได้แก่ ชั้น ป.4 (ร้อยละ 30.9) ป.5 (14.1) ป.6 (13.5)
ป.2 (10.5) ม.3 (7.7) ม.1 (7.5) ป.3 (6.8) ป.1 (3.6) อนุบาล (1.9)
ตามลำดับ ทีมสอบสวนโรคได้เก็บตัวอย่างอุจจาระเพื่อเพาะเชื้อ
จากผู้ป่วย 10 ราย ตัวอย่างอุจจาระ 2 ราย ตัวอย่างแหล่งน้ำกิน
น้ำใช้ ในโรงเรียน รวมจำนวน 3 ตัวอย่าง ตัวอย่างป้ายจากมือผู้
ประกอบปรุงอาหารในโรงเรียน จำนวน 5 ราย ตัวอย่างที่ป้ายจาก
ภาชนะประกอบอาหารในโรงครัว ได้แก่ จาน ช้อน ถาดหลุม เขียง
มีด จำนวน 5 ตัวอย่าง ส่งตรวจที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์
สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ อยู่ระหว่างการตรวจ

จังหวัดระยอง พบผู้ป่วยสงสัยอาหารเป็นพิษเป็นกลุ่มก้อน
ในโรงงานอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง พื้นที่ตำบลมาบยางพร อำเภอ
ปลวกแดง จังหวัดระยอง เหตุเกิดเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2563
จำนวน 43 ราย เป็นพนักงานโรงงานที่เข้าร่วมโครงการ Clean

Food ที่โรงงานจัด โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 178 ราย อัตรา
ป่วยร้อยละ 24.16 โดยผู้เข้าร่วมโครงการรับประทานอาหารตามที่
โครงการจัดให้ เวลา 11.30 น. รายแรกเริ่มป่วยเวลา 15.00 น. ทอย
เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลปลวกแดงเป็นผู้ป่วยนอก 37 ราย
ไม่มาโรงพยาบาล 6 ราย โดยผู้ป่วยทั้งหมดมีอาการ คลื่นไส้
อาเจียน เวียนศีรษะ ไม่มีไข้ มีอาการถ่ายเหลวร่วมด้วย 2 ราย จาก
การสอบสวนโรคเบื้องต้นสงสัยอาหารที่เป็นอาหารกล่องที่แจกจ่าย
ให้สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการ Clean Food โดยจะมีผู้ประกอบการ
ภายนอกจากอำเภอนิคมพัฒนาเป็นผู้จัดทำอาหารใส่กล่องมาส่งที่
โรงงานในเวลา 11.00-11.30 น. และในวันที่ 24 พฤศจิกายน
2563 ได้แจกจ่ายให้พนักงานกะเช้าที่เข้าร่วมโครงการ ในเวลา
11.30 น. รายการอาหารมีดังนี้ กล่องที่ 1 เป็นข้าวหอมมะลิ ไข่ต้ม
น้ำจิ้มไก่ บล็อกโคลี่ต้ม แครอทต้ม กล่องที่ 2 เป็นข้าวไรซ์เบอร์รี่ ยำ
ปลาชะบะ แดงกวาสดหั่น แครอทต้ม น้ำดื่มที่โรงงานเป็นผู้กรองน้ำ
ที่เป็นตู้สแตนเลส จำนวน 3 จุด มีแก้วให้บริการของโรงงานของแต่ละ
บุคคล และน้ำดื่มแบบถังน้ำขนาด 20 ลิตร โดยพบว่าผู้ประกอบ
อาหารได้ซื้อวัตถุดิบจากห้างขายส่งแห่งหนึ่งในพื้นที่อำเภอเมือง
ระยอง ในวันที่ 23 พฤศจิกายน 2563 เวลา 18.00 น. และตลาด
สดแห่งหนึ่งในช่วงเช้าวันที่ 24 พฤศจิกายน 2563 น้ำที่ใช้ในการ
ล้างวัตถุดิบเป็นน้ำประปาของหมู่บ้าน ซึ่งพบว่าผลการตรวจไม่มี
คลอรีนอิสระคงเหลือในน้ำ เริ่มประกอบอาหารในเช้าวันที่ 24
พฤศจิกายน 2563 เวลา 05.00 น. เริ่มจากรายการข้าวไรซ์เบอร์รี่
ยำปลาชะบะ แดงกวาสดหั่น แครอทต้ม และทำยำปลาชะบะ เวลา
06.00-07.00 น. จัดอาหารเป็นชุดเสร็จในเวลา 10.30 น. แล้วนำส่ง
โรงงานทันทีโดยรถเก๋ง ระหว่างนำส่งไม่ได้แวะพักที่ใด วันที่ 25
พฤศจิกายน 2563 ทีมสอบสวนโรค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
ระยอง ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปลวกแดง ลงพื้นที่
สอบสวนโรคในโรงงานและสถานที่จัดเตรียมอาหารของผู้ประกอบการ
อาหาร และเก็บตัวอย่าง อาเจียน 1 ตัวอย่าง อุจจาระ 7 ตัวอย่าง

น้ำหวาน 3 ตัวอย่าง น้ำแข็ง 2 ตัวอย่าง อาหาร 3 ตัวอย่าง และน้ำ 21 ตัวอย่าง รวม 37 ตัวอย่าง ส่งตรวจที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ อยู่ระหว่างการตรวจ

2. จมน้ำเสียชีวิตรวม 5 เหตุการณ์ มีผู้เสียชีวิต 7 ราย

ตั้งแต่วันที่ 23–26 พฤศจิกายน 2563 ได้รับรายงานจมน้ำเสียชีวิตรวม 5 เหตุการณ์ มีผู้เสียชีวิต 7 ราย ทั้งหมดเป็นเด็กผู้ชาย อายุตั้งแต่ 5–13 ปี จาก 4 จังหวัด ได้แก่ ศรีสะเกษ 2 เหตุการณ์ เสียชีวิต 4 ราย นครราชสีมา 1 ราย และนราธิวาส 1 เหตุการณ์ เสียชีวิต 1 ราย บริเวณที่เกิดเหตุเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติ คือ แม่น้ำ 5 ราย สระน้ำหลังวัด 1 ราย และแหล่งน้ำขุดเพื่อการเกษตร 1 ราย ส่วนใหญ่เกิดจากเด็กลงไปเล่นน้ำกันเอง ไม่มีผู้ใหญ่ควบคุมดูแล และเป็นแหล่งน้ำที่อยู่ไม่ไกลจากชุมชน สำหรับกรณีเด็กจมน้ำในจังหวัด ศรีสะเกษถือเป็นอุทกภัย เพราะเกิดเหตุเด็กจมน้ำ 2 วัน 2 เหตุการณ์ติดต่อกัน (วันละ 1 เหตุการณ์) และมีเด็กเสียชีวิตรวมกัน 4 ราย ในรอบ 1 สัปดาห์

3. การประเมินความเสี่ยงของการจมน้ำเสียชีวิต

ข้อมูลมรณบัตร กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ในปี 2562 มีคนจมน้ำเสียชีวิต 3,306 คน ในจำนวนนี้เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี 559 คน (อัตราเสียชีวิตต่อประชากรแสนคนเท่ากับ 5.0) และในปี 2563 (มกราคม–พฤษภาคม) พบเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เสียชีวิต 198 คน เปรียบเทียบในช่วงเวลาเดียวกัน พบว่า เด็กไทยอายุต่ำกว่า 15 ปี เสียชีวิตลดลงร้อยละ 31.0

จากข้อมูลการเฝ้าระวังเหตุการณ์ กรมควบคุมโรค ระหว่างวันที่ 23–29 พฤศจิกายน 2563 มีรายงานการจมน้ำ จำนวน 5 เหตุการณ์ พบผู้เสียชีวิต 7 ราย ไม่เสียชีวิต 1 ราย ซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี และเป็นเพศชายทั้งหมด ในที่นี้เกิดเหตุการณ์จมน้ำเสียชีวิต 2 รายขึ้นไป ถึง 2 เหตุการณ์ เสียชีวิตรวม 4 ราย ในจังหวัดเดียวกัน คือ จังหวัดศรีสะเกษ สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการชวนกันไปเล่นน้ำเป็นกลุ่ม เนื่องจากตรงกับช่วงปิดเทอม ประชากรกลุ่มเสี่ยง เป็นกลุ่มเด็กวัยเรียนอายุ 7–13 ปี เกือบทั้งหมดว่ายน้ำไม่เป็น แหล่งน้ำเสี่ยง คือ แม่น้ำ สระน้ำ และห้วย

คาดว่าจะเกิดเหตุการณ์จมน้ำได้อีกเนื่องจากเป็นช่วงปลายฤดูฝนและบางพื้นที่ยังมีพายุและฝนตก ทำให้ยังมีระดับน้ำตามแหล่งน้ำต่าง ๆ และที่เก็บกักน้ำสูงอยู่

ดังนั้น เพื่อป้องกันและควบคุมเหตุจมน้ำไม่ให้เกิดขึ้นกับกลุ่มเสี่ยงโดยเฉพาะในเด็ก ควรมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและเด็กสามารถประเมินแหล่งน้ำเสี่ยง รู้เรื่องความปลอดภัยทางน้ำ การใช้อุปกรณ์ PFDs หรืออุปกรณ์ลอยน้ำได้อย่าง

ง่ายขณะไปเล่นน้ำ และวิธีการช่วยเหลือคนตกน้ำจมน้ำที่ถูกต้อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการเฝ้าระวังติดตามตรวจสอบข้อมูลเหตุการณ์จมน้ำจากแหล่งข่าวต่าง ๆ เพื่อแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้อง ดำเนินการสอบสวนหาสาเหตุและหาแนวทางการป้องกันแก้ไขที่ถูกต้องโดยเร็ว และควรรับรายงานข้อมูลเหตุการณ์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอผู้บริหารเพื่อกำหนดมาตรการเฉพาะพื้นที่ให้ครอบคลุมทั้งการจัดการตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลักดันให้เกิดทีมผู้ก่อการดี (MERIT MAKER) ป้องกันการจมน้ำ และสนับสนุนให้เด็กอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป ได้เรียนหลักสูตรว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอด (ความรู้เรื่องความปลอดภัยทางน้ำ ทักษะการเอาชีวิตรอด และวิธีการช่วยเหลือที่ถูกต้อง)

สถานการณ์ต่างประเทศ

การระบาดของโนโรไวรัส ประเทศจีน

เว็บไซต์ ProMED เผยแพร่ข่าวจากสื่อออนไลน์ที่มีรายงานในวันที่ 27 พฤศจิกายน 2563 อ้างตามสื่อของรัฐว่าพบการระบาดของโรคโนโรไวรัสครั้งใหม่ในมณฑลเสฉวน ทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ทำให้เด็กติดเชื้อมากกว่า 50 คน การระบาดครั้งล่าสุดนี้เกิดขึ้นที่โรงเรียนอนุบาลแห่งหนึ่งในเมืองจี้กวง (Zigong) มณฑลเสฉวน เด็ก ๆ มีอาการอาเจียนจากเชื้อโนโรไวรัส โนโรไวรัสเป็นโรคติดต่อได้ง่ายมากทำให้เกิดอาการอาเจียนและอุจจาระร่วง คนทุกวัยสามารถติดเชื้อและป่วยด้วยโนโรไวรัสซึ่งแพร่กระจายได้ง่ายผู้ที่ติดเชื้อสามารถปล่อยอนุภาคไวรัสได้หลายพันล้านอนุภาค และอนุภาคเพียงเล็กน้อยก็เพียงพอที่จะทำให้คนอื่นป่วยได้

สื่อยังรายงานเพิ่มเติมว่า หลังจากการสอบสวนทางระบาดวิทยาและการทดสอบกรดนิวคลีอิก ศูนย์ควบคุมโรค (CDC) ของจีนยืนยันว่าการอาเจียนเกิดจากการติดเชื้อโนโรไวรัส และได้อ้างคำกล่าวของกรมอนามัยว่า เด็กทั้งหมดอยู่ในอาการทรงตัวและได้รับการรักษาที่โรงพยาบาลด้วยอาการเล็กน้อย

ในช่วงเดือนตุลาคม 2563 มีการระบาดที่โรงเรียนและมหาวิทยาลัยหลายแห่งในมณฑลเหลียวหนิงทางตะวันออกเฉียงเหนือของจีนและมณฑลชานซีทางเหนือของจีน

จนถึงขณะนี้ยังไม่มีวัคซีนสำหรับโนโรไวรัสในท้องตลาด ข้อมูลตามสื่อของรัฐมีผู้ติดเชื้อโนโรไวรัสทั่วโลก 685 ล้านคนต่อปี และกลายเป็นปัญหาด้านสาธารณสุขในจีนมากขึ้นเรื่อย ๆ

สำนักข่าวหนึ่งรายงานว่ ในเดือนกุมภาพันธ์ 2562 ทางกรจีนได้อนุมัติการทดลองทางคลินิกสำหรับวัคซีนป้องกันไวรัสเดธราวาเลนส์ตัวแรกของโลก หลังจากการพัฒนาไป 4 ปี ในทางทฤษฎีวัคซีนสามารถป้องกันการติดเชื้อโนโรไวรัสได้ร้อยละ 80–90